

Цетиње, 2. маја.

У бечкој лабораторији израђују политички алхемици устав за Босну и Херцеговину. Као и сви алхемици Средњег Вијека траже и ови камен мудрости и, нема сумње, наћи ће га као и ови што су га нашли.

Нешто ванредно, у бољем смислу, извјесно неће створити. Што нијесу дали Далмацији, Чешкој, Галицији, Крањској и Корушкој, (и тако даље), без сумње неће додјелити ни Босни и Херцеговини. Овима мање но осталим круновинама. Зна се шта је за један народ најбоље, и око тога не треба много лупати главу. Али бечка господина не мисле то да даду заробљеним провинцијама. Њима је потребно да измисле устав, који би једном руком давао, а другом одузимао — устав, који би разјединио народ на партије, нарочито конфесионалне, и онда бацио међу њих локална питања, око којих би се вјечито гложили. Та би их питања забунула и задржала да не мисле о даљој судбини својој, као и о ономе крупном животу, којим живи монархија, вукући за собом све своје народе и њихове покрајине.

Пронаћи такав апарат, вјерујемо, није лако, и за то је око тога сад у Бечу, у мјеродавним круговима, велика заинтересованост. Многе се личности и прваци боре „за“ и „против“. Још се није коначно преломило ни на једну страну. Код свакога се питања застаје и мудрује, и код свакога се ријешава, хоће ли на ову, или на ону страну.

У то су дошли у Беч угледни прваци народа Босне и Херцеговине и изишли пред заједничкога министра финансија и министра за Босну и Херцеговину г. Бурјана. Изјавили су, да је српски народ поменутих земаља вољан да се на новој и законској основици постара за напредак своје отаџбине, али да му се за то треба дати могућности да каже своје мишљење, нарочито у питању основнога закона, устава, који има да одреди оквир будућега јавног живота.

Госп. Бурјан је саслушао жеље народних првака и беше му мило да чује, да се они мире са створеним стањем. У томе расположењу пристао је да чује и жеље огромне већине народа. Срби обично вјере нијесу учествовали у ранијим тако званим уставним анкетама, за то се о њиховим схватањима ништа не зна. Г. Бурјан одобрио је сад, да се може сазвати уставотворни народни одбор и да може донијети своје мишљење. Наравно исцрпно. Тај ће одбор ускоро и бити сазван. Његове закључке доносиће народни прваци господи у Бечу. Унапријед знамо, да неће бити уважени. Елаборат уставотвор-

нога народног одбора неће им бити ризница из које ће они извлачити једну по једну одредбу, која би народним жељама одговарала, него ће им послужити као добра перспектива за оријентацију, према чијим ће главнијим тачкама подешавати унапријед своју контра-акцију, како те жеље никад не би биле остварене. За њих ће народ имати тек да се бори и да полами многе и многе нараштаје, не постигнувши ништа. Ено нека се узме за примјер народна борба у Бановини, Чешкој, Далмацији и у другим покрајинама. Боре се, боре; толики су нараштаји живјели, борили се и умрели, а све је остало и стоји на једној мјери. Чак по који пут и горе, но што је било.

И овдје ће тако бити. Ничему нека се народ Босне и Херцеговине не нада од тога, што је барон Бурјан одобрио да се састане уставотворни одбор. Из рада тога одбора неће ничи цвијеће, него пелен — пелен, да загорча живот не само нараштају у садашњици, него и далеким поколењима послје њега.

Босна и Херцеговина добиће устав, који ће директно бити управљен противу свих политичких интереса домородаца, а на корист дошљака и католика. Српски народ обичних вјера Биће туђин на својем огњишту, а господари ће бити туђини.

Криза у Угарској

Криза у Угарској још једнако траје. Њој је тешко догледати краја. Држи се, да ни боравак краљев у Пешти неће допринијети њену ријешену. Шта више, веле, да ће се продужити до јесени. То је, објашњују, од туда, што се са свију страна прегло да се овим стањем користи свако што може више.

Ко познаје прилике у Угарској и угарске политичаре, њему ће бити потпуно јасно, да ова криза неће имати озбиљних пошљедица. Што се она толико развила и што се због ње дигла толика граја, са свим је природно. Угарске странке су несложне. Оне се гложе између себе. То је борба око престижа. Свака би странка хтјела, да се дочена власти. Због тога ће се криза још дуго развлачити.

Независна странка није се још одређивала. Она привидно води борбу за самосталну угарску банку. Беч се њеном захтијеву не одазива и на крају крајева Биће како Беч хоће. На то ће и сама независна странка пристати, али сада само води борбу како би народу бацила прашину у очи и показала како чини све, да Угарска добије самосталну банку. Како се њеним првацима не одваја од власти, то ће се они на крају крајева задовољити оним што им Беч додијели, правдајући се како су чинили све што су могли. Њихова борба није ни толико велика за самосталну банку колико за то, да цијелу владу приграбе себи. Зато би они најзадовољнији били како би се цијела криза свршила тиме што би цијелу власт приграбили у своје руке и не би је дијелили, као до сад, с другима. Само Беч им ни то задовољство неће учинити, јер настојава да коалиција и на даље остане, налазећи у томе веће гаранције за себе.

Иза тога је јасно, да није борба око самосталне банке, него да је по сриједи борба око превласти.

Независна странка, под фирмом борбе за самосталну банку, војује да се опро-

сти коалиције и да сама приграби власт у руке. Бечу се то не свиђа и како му не иде у прилог распад коалиције, то и настојава, да одржи status quo тј. да коалициона влада остане и на даље.

Најозбиљнији такмац независној странци је уставна странка. Она би да искористи ову кризу и не жали жртава. Она је готова да се одрекне самосталне банке само да до власти дође. То независна странка види и како у уставној странци гледа озбиљна такмаца, природно је, да ће, само да се одржи на влади, пристати на све што Беч жели.

Код таквог стања ствари, извјесно је да до озбиљног сукоба неће доћи. Ко познаје угарске државнике и њихова сервилност према Бечу неће га изненадити ни најнемогућније и најсмјелије комбинације. Онако исто као што врло лако може доћи на власт или само независна или само уставна странка, није ни мало искључена могућност да се обије ове странке физиономију и заједно дођу на владу. Код Мађара, послушних и покорних Бечу, може бити све.

Краљ и угарски политичари

Долазак краљев у Пешту и тијесној је вези са угарском кризом. Заинтересован угарском кризом, краљ је примио на себе, да, у договору са угарским политичарима, нађе изласка из ње. Зато је, по доласку свом у Пешту, и предузео конференцију са угарским политичарима. Конференцију је и са Векерлом и са Кошутом, Апоњијем, Тисом, Андрашијем, Зичијем, и свима осталим.

Прваци независне странке тражили су да се Угарској дозволи самостална банка, али када су видјели да од тога не може бити ни ријечи, нијесу се ни мало устручавали, да одаду како не би имали ништа против тога да и на даље остану.

Уставна странка није ни додиривала питање о самосталној угарској банци. Њихови прваци настојавали су да они дођу на владу, заустављајући се на испуњавање неких војних захтјева.

Како се установило, да се неће тако лако повјерити кабинет ни само независној, ни само уставној странци, то се и на једној и на другој страни осјећа комешање. Као да није искључена могућност, да се дође до компромиса.

Нова угарска странка

Пошто је већ и сувнише јасно избило, да се овдје не ради толико око самосталне банке колико око борбе о превласти, то је поникао и један нов приједлог о ријешену кризе.

Тај је приједлог прво потекао од Тисе и није искључена могућност, да се и усвоји.

Тиса заступа мишљење, да је најзгоднији пут за рјешење садање кризе у томе, да се оснује нова странка.

Један угледни државник тај план је разрадио у „N. Fr. Presse“. По њему би се све коалиционе странке слиле у једну, која би имала са свим нов програм.

Како нема никаква изгледа да ће побједити ова или она странка, то се држи, да се и овај приједлог може врло лако остварити, у толико прије што потиче из Векерловог кабинета.

Босанци у Бечу

Српска депутација, у којој се налази Глишо Јефтановић, Војислав Шола и Д. Димовић, бавили су се ових дана у Бечу. Нагнани новим стањем Босне и Херцеговине они су отишли у Беч да се на лицу мјеста информишу и да сондирају терен како би се знали у будуће руководити.

Прва им је брига била да дознаду какво ће од сада бити држање мјеродавних фактора према Србима и хоће ли се и на даље продужити бесмислена хајка на све што је српско као и до сада. А то им је требало зато, да би се знали у будуће оприједелити и оријентисати се.

Како најодлучнији фактори, а тако исто и већи днo странака стоје на становишту, да од сада према Србима у Босни треба водити сасвим другу политику — политику, којом би се, у границама, излазило Србима у сусријет, то је и депутација предала министру Буријану предлашку, у којој се, на основу тога, изјављује спремност од стране Срба да ће у хармонији радити са мјеродавним круго-

вима. Уз то се траже сигурне гаранције да ће се са народом поступати како треба и да се уставна основа без њих не ради.

Министар Буријан је депутацији дао обећање, да ће о њиховим захтјевима водити рачуна и да ће им се излазити у сусријет, те је депутација наставила конференцију са свима службеним и неслужбеним бечким криговима, како би их заинтересовала за своје захтјеве, послје чега се повратила задовољна кући.

Лијепо је то и похвално од депутације, што је дошла на ову мисао и што је, у име српскога народа, дала видна доказа свима у Бечу како је српски народ ипак приступачан, ипак подесан за рад и да појми ситуацију добро, прелазећи преко свега што је до сада са њиме било, само да би могао својој напашеној отаџбини што више користити.

Али депутација не треба да се задовољи оваким исходом ствари, мада ће од овога, неминовно, користити имати.

Јер и поред свега тога, на томе не треба остати. Сад послје ријечи треба да дођу дјела.

Српски народ у анектираним земљама је проговорно. Он је био кратак и јасан. Имао је да тражи много, да се жали, да тужи и оптужује. Али он то није учинио. Пратио је своју депутацију у Беч и преко ње рекао је: Ево смо! Док сте нам били непријатељи, били смо на билези. Ми са ње ни сад не бјегамо. Али онако исто као што смо готови, да се противу вас боримо, готови смо и да свама заједнички радимо. Интереси наше земље императивно нам налажу да се одређимо још одмах. „Ко ће братски — брат смо њему, ко душманин — душманин смо му“.

Беч има сада да каже своје. Ријечи су се до сада много просипале. Обећања су српски народ заситио. На реду су дјела. Беч има дјелом да засвједочи да ли му је до рада са српским народом у Босни и Херцеговини или до борбе.

Срби су, од своје стране, учинили све што су имали. И ако научени, да се од Аустрије немају каквом добром да надају, они су се изјаснили за споразуман рад, који ће, разумије се, ићи у корист анектираним земљама. У искрени пристанак Аустрије за заједнички рад не треба велико повјерење поклонити, све да у Бечу и изјаве готовост. То нас дубоко искуство учи. Али и поред свега тога коректан је био и поступак ове депутације, јер ако ништа неће се имати шта замјерити Србима.

Наше гледиште о овој ствари износи-мо у уводном чланку нашег листа.

Једна културна установа

На дан св. Василија Острошког заказан је био скуп чланова Цетињске Читавнице, али се до рада није могло доћи, јер се јавило врло мало чланова. То за то, што су многи били ван града.

Други скуп заказан је за сјутра. На томе састанку, између осталог, има да се изабере и нова управа.

Читаонице су свуда културне установе, па и овдје. Њих оснивају људи који нападају интелигенцији. У свима тим јавним установама огледа се степен културе њихових оснивача. Ако су то установе, које се одликују нередом, неукусом, издржаним чојама на столовима, крпама које представљају завесе, дебелом прашином на сликама и бистама, готово непровидним прозорима од нечистоће, распаднутим столицама и тако даље, онда је боље без њих, јер оваке, какве смо их овде у опште оцртали, служе само на срамоту.

Цетиње посјећују сваки дан странци. Као свуда тако и овдје гледају што припада јавном животу. Гледају цркве, манастире, школе, читаонице, библиотеке и томе подобно. Тако сви посјећују и нашу читаоницу. С каквим увјерењем о нашим естетичним и другим појмовима излазе из ње, нијесу нам рекли, али на нама је дужност, да ову културну установу уредимо тако, да нам не црвене образи пред страним свијетом.

Нова управа ће већ видјети шта јој ваља учинити. Старој управи, кад не можемо издати добру свједоцбу, нећемо ни лошу, а новој имамо да кажемо само то, да читаоницу ваља уредити тако, да

буде задовољство ући у њу и пробавити колико се коме може. Нарочито треба бити удешена тако, да смијемо увести странаца без бојазни, да ћемо се морати заштитити. Не можемо дизати палате, али можемо одржавати примјерну чистоту и снабдети читаонички локал с оно мало намештаја да изгледа доиста као храм просвјете.

У колико је овом циљу одговарала читаоница до сад, нека цијене њени чланови и посјетиоци, а како ће одговарати у будуће, зависиће од будуће управе, којој овде желимо да схвати своју дужност како треба.

Устав за Босну и Херцеговину

Најзад и питање о уставу за Босну и Херцеговину привешће се крају. Дуго се око тога ломило, дуго конференсало и савјетовало, док, на крају крајева, није приступљено изради пројекта, са свим независно од фамозне уставне анкете, која је била у Сарајеву.

Пројект се у главном оснива на познатом писму цара Франца од 5. октобра прошле године.

По овом уставу предвиђа се установа сабора. Сам сабор неће бити од пресудног утицаја, али ће ипак имати важности, јер ће имати народ ових земаља бар где своје болове издушити.

Сабор неће имати права да рјешава о стварима, које се односе на Аустро-Угарску и Хрватску. Он се неће бавити спољном политиком, војском, царином, монополима, непосредним порезима и валутом — дакле најважнијим стварима. О томе ће за Босну и Херцеговину важити све оно што важи за Аустро-Угарску. Исто тако сабор неће моћи да доноси рјешења ни о инвестицијама, које се могу извести само на основу аустро-угарских закона. Ту спада и подизање жељезница. О жељезницама ће сабор моћи само да изражава жеље.

Сабор ће састављати 91 посланик. Од њих ће бити 19 вирилиста, а 72 народних. Вирилисти ће бити врховни црквени великодостојници свију вјера (5 муфтија, 4 епископа, 4 бискупа и 1 сарајевски врховни рабин), председник врховног суда, председници адвокатске и трговачко-занатлиске коморе, председник српско-православног великог управног и просвјетног савјета и председник вакуфских одбора.

Бирачи су подијелени по вјерама, те ће свака вјера за себе бирати посланике. Бирачи свију вјера подијелени су на три степена: бирачи са великим порезима, градски и општински. Православни ће имати 32, муслимани 24, а католици 16 посланика.

Председника сабора постављаће владар. Пословник ће бити строг.

Овај пројект устава изнијеће се пред обије владе, па кад га оне усвоје, предаће се владару на потврду.

Избори за сабор извршиће се у септембру.

Са излета на Обзовицу

Вриједно наше пјевачко друштво „Његош“ ријешило је, да на дан Св. Василија Острошкога, чудотворца, учини излет на Обзовицу, гдје тамошња новосаграђена црква слави. Она је посвећена томе светцу.

Тога дана рано у зору кренули су се

ПОДЛИСТАК

МРТВА

— Que de Maupassant —

Водио сам је из свега срца!... Зашто се води? Зар није чудно: да се ништа више не види у свијету до једно биће, немати у памети до само једну мисао, у срцу само једну жељу а у устима само једно име; једно име, које долази непрестано, које долази као вода из камена извора, из дубина душе пенде се на усне, — које се казује, понавља, шапуће свуда, као каква молитва.

Нећу да причам нашу историју; љубав има само једну, увијек исту. Срце сам је и заволео. То је све. Живљах годину дана у њеној вјештој, у њеном загрљају, у њеној младости, у њеном погледу, у њеним хаљинама, у њеним ријечима, њеним говором општем, привезан за све оно што долазило од ње, њеним таким чудним начином: да не знадијаш, је ли дан или ноћ, бдијаш ли мртв или жив, на старој земљи или гдје даље.

И сто гдје умрије. Како? Не знам! Не сјећам се више.

Једне кишовите вечери, врати се она сва мокра, а сјутра дан кашљаше. Кашљала је од прљавке педјељу дана и паде у постељу.

чланови реченога друштва са Цетиња ијешице пут Обзовицу, гдје су стигли око осам часова прије литургије. И ако је пут врло штедро давао могућности да се наши путници уморе, добра воља и чист дух учинили су, да су га превалили чило и у добром расположењу. Не мало је ту припомагао и свјежи брдски ваздух, који снагдга необично кријени.

Тамо је већ чекао народ у чистом и свечаном одијелу, окупиљен око цркве. То је била живописна слика, која се сваки дан не види. Рекли би сте, судећи по одијелу, то нијесу селаци, него све сами варошки домаћини.

Лијена је то црта нашега народа. Кад ради — ради и мучи се, али кад се обуче, има у шта, и милина га је погледати. И растом и држањем, као одијелом и свијетлим оружјем допадљив је.

Пошто су се господа пјевачи одморили и заложили, звоно са цркве позвало је вјерне на молитву, па му се одазваше и они. Пјевање њихово у цркви било је веома складно. Народ, кога је било толико да ни десети дио није могао у цркви наћи мјеста, прибио се уз њу и тако рећи не дисајући слушао је лијепе побожне пјесме, које он доње није слушао.

Могли сте на свакоме редом олазити, како се душом узвио небу и у топлим молитвама, благодарјећи Творцу на здрављу и дијелу среће, које му је досудио. И благодарјећи, молио је да му свој благослов не ускрати, но да подарује њему и његовима и на даље здравља. Ко зна, како на душу утиче лијепи пјесма, тај ће моћи и схватити, у каквом је свечаном и уздигнутом расположењу слушао богобојажљиви народ пјесме, које се шилу Богу Творцу. Не само што га оне учвршћују у вјери, него га и облагорађавају. А послје ваља уочити и то, да се на овај начин народ навикава да све више и више гледа на Цетиње као на културни центар и да све више цијени Цетињане, који не тону у равнодушности и нераду, него сваки гради да према способности и наклоности испуни дуг свој према отаџбини и народу. Нека је зато хвала Цетињском Пјевачком Друштву, његовом председнику г. П. Вучковићу и хоровођи г. Ф. Вимеру. Што више таквих излета тим чешћи и благотворнији утицај друштва на народ. Треба свим силама настојати да се речено друштво морално и материјално подигне, јер гдје се пјева, ту се о злу не мисли.

Послје литургије шле довало је благодарјење за дуг живот, срећу и напредак нашега узвишеног Господара и Његовог Свијетлог Дома, затим за Његово Високопресвештенство Митрополита Митрофана и за сав остали народ српски. Друштво је на јектенија одговарало хармонично, а овдје зајевало је громким гласом трипут: Многаја љета. Народ се је и овдје усрдно сјетио свога Господара и Његовог Свијетлог Дома и из све душе номолио се Богу за Њихово здравље.

Затим је настала литија. Обишао се приличан простор. Та је слика била ванредна. Ко је то први пут видјео, није могао а да се у души не пренесе у старо наше доба, у доба величаја и славе наше. Замишљао је старе јунаке и старе домаћице њихове, како се побожно крећу и пјевају побожне пјесме у славу Оца Небесног. Нарочито је лијепо видјети то и због живописне ношње, мушке и женске.

Код студенца бистре воде, којом се и Цетиње напаја, застала је литија, па је и ту извршен обред. Све то трајало је

Шта је било, не сјећам се више. Љекари долазише, преписиваху лијекове, лијекови се допашаху и једна јој их жена даваше да пије. Руке јој бијаху вруће, чело влажно и гораше, поглед ватрен и тужан. Ја јој говорих, она ми одговараше, а шта смо говорили, не сјећам се више. Све сам заборавио, све! Она умрије и сјећам се врло добро њеног дјетињског подисаја, њеног дјетињског тако слабог подисаја, — пошљедњег. Пудила рече: «Ах!» а ја разумјех све!

Послје тога нијесам ништа више знао! Ништа! Видјех једног свештеника, који изговара ове ријечи: «Ваша метреса». Изгледаше ми, да је он вријеђаше. Пошто је она умрла, нико више немаше права да што о томе зна. Ја га отјерах. Дође други, који бијаше врло добар, врло благ. Плакао сам, кад ми је говорио о њој.

Пришћиваху ме о хиљаду ствари односно укуца. Већ више не знам. Ну — сјећам се врло добро езикуца; сјећам се звука од удараца чекића, кад су је у сандук затварали. Ах! Боже мој!

Би закопана! Закопана! Она! У ту руку! Неколико особа, пријатељница дођоше. Ја побијех. Трчаш. Шћаш дуго улицама. За тим се вратиш својој кући. Сјутра дана отпутовах. Јуче сам се вратио у Париз.

Близу до подне. Служитељи храма Господњег, господа С. Дреун, свештеник, и Јован Дапчевић, ђакон и учитељ, нијесу се штедили ни мало да свечаност испадне што вељепнија и што богоугоднија. Хвала им.

Послје дуга одуженога Оном који нас је саздао и који нас држи, народ се мало-мало заложно и отпочинуо је, а послје је наступио други дио свечаности. Настало је народно весеље. Играло се на све стране. Играле се старе јуначке игре, које може играти само онај, у ком је снага чила, а дух свјеж. Ко је то први пут видјео није се могао нагледати (а у те спада и писац ових редака). Нарочито је интересантно за онога, који се не задовољава само оним јуначким покретима, него улази у душу народну и по спољашности тражи да позна унутрашњу моралну садржину, која се одаје из очију, из осмјеха, из понашања међу собом и према женскињу, као и из обичаја, који ту владају.

Пјевачко друштво било је лијепо дочекано. Не само лијепо него и усрдно. Приређен им је објед, при ком су пале многе и врло лијепе здравнице, које су прихваћене одушевљено.

Прва здравница намјењена је била Његовом Краљевском Височанству, узвишеном Господару и Књазу Николи I. и Његовом свијетлом Дому, а напио ју је симпатични господин Ђуро Шпадијер, члан друштвеног одбора. Народ је прихватио здравицу са урнебесно „живјели“, а друштво је громко отпјевао црногорску химну. Другу је здравицу напио г. Коста Лукић, друштвени потпредседник захваљујући у име председника проф. г. П. Вучковића црквеном одбору на љубазноме дочеку. Друштво је и овдје отпјевао: Многаја љета. Затим је у трећој здравници у име домаћин г. Јован Дапчевић, ђакон и учитељ, захвалио друштву на његовоме доласку и пожелио му истрајност и напредак у раду на корист и лијен глас Црне Горе. Ред здравница завршио је хоровађа друштвени г. Вимер, истакавши значај и културни утицај умјетничког пјевања, нагласивши да оно никад неће уништити јуначко срце, које од вајкада бдије у срцама свакога сина Црне Горе. Оно слави Бога, али и пали љубав у срцу према државном Поглавару, и учи свакога, да за њега и славу имена црногорског радо принесе живот свој на олтар отаџбине. Говор је прихваћен одушевљено, а друштво је отпјевао: „Многаја љета“. Народ је громко викао: Живјео Господар! На крају отпјевана је и свесрпска химна: „Онамо, онамо“.

Послје три часа посјетиоци, нарочито они, који су били издале, почели су се разијати, па и Цетињани и чланови пјевачког друштва. Посјетилаца је било из многих села, па и из Боке.

Сви, који су овој црквеној слави присуствовали, понијели су најљепше утиске. Смијемо изразити жељу, да вриједно пјевачко друштво не застане на овоме првом и старом покушају, него нека друштво настави свој благотворни утицај на народ Црне Горе, а захваљујући му неће изостати ни од једнога ко умје да цијени умјетност, добру вољу и истрајност у једном корисном раду на општим циљевима.

Српски народ дубоко је убеђен, да има неоспорно и незастариво право на

Кад видјех постоје своју собу, нашу собу, нашу постељу, наш намештај, сву ту кућу, у којој је остало све у животу, што послје је смрти једнога бића може још остати, етеже ме понова туђа тако јаква, да сам што отворити прозор на скочити на улицу. Не говаши више остати у средњи тих ствари, тих зидова који је некад затвараху, заклањаху, и који су морали сачувати у својим невидљивим пукогитинама хиљаду атома њених, њенога тијела, њенога даха, — узех свој шепир да бјежим. У тренутку кад сам дошао до врата, пробох покрај великог огледала у предсобљу, које је она ту намјестила, да се огледа свакосредне излазице, да види, стоји ли јој тоалета добро и је ли уредна од главе до пете.

И ја се зауставих преко пута огледала, које је тако често, ну огледало. Тако често, тако често, да је и оно морало сачувати лик њен.

Ја стајаш ту. Стојећи и дрхћући са укоченим погледом гледах на стакло на површину стакла хладно и празно: али то је стакло садржавало ну цијелу цијелу: оно је имало исто толико, колико и ја, толико, колико и мој страњак поглед. Учини ми се да вољам то огледало, — додирнух га, — било је хладно! Хладно као стјена! Ох успо-

опстанак, на слободно развијање, на безбјеђену будућност с потпуно легитимном тежњом за својим ослобођењем и уједињењем; он је доказао свој виталитет (моћ живота) и своју способност за културу.

Донијети закон а не вршити га, то би значило: констатовати да је корисно, или чак и нужно, да се неки закон донесе, али да није корисно и нужно да се врши.

Од помисли до дјела има врло много. Није довољно нешто намислити, него је, прије свега, потребно то и извршити.

Лако је нечему наћи мане, али је вјештина то у толико исправити да се приближи усавршености.

Видјети и чути није још што разумјети. У природи су толико много појава, да човјеков разум треба толико много да је развијен, па да све схвати и разјасни.

Не питај од кога је. Плод покварене душе јасно одаје творца свога; ако га не ода спољашњост, заудараше на њу.

Ништа није лакше него рећи: ово или оно није добро. То је цјепидлачење. Исправити нешто и отклонити му мане, то је врлина.

Српство

Противу ћирилице. У цијелој Хрватској и Славонији власти су дигли хајку противу свега српског, па не штеде ни саму ћирилицу. Гдје год стигну, ту ћирилицу избацују и не дозвољавају, да се ко њоме служи. Тако су сада забраниле, да се ћирилица не смије употребљавати ни на госпићској гимназији, а написе на задаћама, који су до сада гласиле: „хрватске или српске задаће“ замјениле су написом: хрватске задаће.

Младотурци и српски клуб. Српски клуб у Солуну добио је од младотурског клуба ову изјаву: „Поштована браћо. Ударац, који је био намијењен Уставу, одбијен је и отаџбина је избављена од опасности. Од Османлија, које су напрегли и пошљедњу енергију за очување Устава, ви браћо Срби, са истинском помоћи коју нам указасте, заузимате прво мјесто, због чега примате од главне управе младотурског комитета „Уједињење и Напредак“ најусрднију захвалност“.

Извијдани у Приморју. Председнику бечке општине и одборницима није било довољно што ће преко Загреба у Сарајево, него су зашли и у Приморје, али ту се нијесу користили, јер су их извијдали и поругом дочекивали тако, да ће се ратосиљати Приморја и никад им неће пасти на намет, да њиме прошећају. У Сплету је дошло до кржаве туче.

Словенство

Педесетогодишњица. Ове године 7. маја навршују се педесет година од како је умро хрватски бан Јосиф гроф Јелачић, коме је хрватски народ из захвалности на најугледнијем мјесту у Загребу подигао споменик. Педесетогодишњина

јено, успомени! Огледало што вријеђаш, огледало свијетла, живо, огледало ујасно, огледало што стављаш на муке! Срећни ли су људи, чије је срце као огледало, гдје се указују и нестају рефлекси, које заборавља све што је садржавало, све што је прошло пред њим, све што је посматрало, све што се огледало у његовом осјећању, у његовој љубави! Колико ја трпим!?

Цабох, и преко воље, не знајући, не хтјевиши, одох гробљу. Цабох јој гроб сасвим обичан, један мермерни крст а оно неколико ријечи: «Она вољаше, би вољена и умрије».

Она бјеше ту, ту доле, иструнула? Каква ужас?! Цабох па земљу и јечах.

Ту остадох дуго и дуго. За тим примјетих да настаје мрак. Тада ми једна чудна жена, леда, леда безнадежног љубавника, паде на ум. Хтјех да проведеш ноћ крај ње, пашљедњу ноћ, плачући на њеном гробу. Али видјеши ме, истјераше ме. Шта да чиним? Поможе ми љубавство у тој намјери. Дигох се и почех блудити по тој заронишничкој. Шћаш, шћаш! како је мала та варош покрај оне друге, у којој се живи, док су међутим ови мртви далеко многобројнији од оних живих. Треба нам високих кућа, улица, толико простора за четири генерације, које гледају

Г. Гершић.

Ж. М. Перић.

Волси.

сврти његове прославиће се у Загребу, те ће бити образован и нарочити одбор.

Словенци за ћирилицу. У Брасловцима, у Штајерској, гостионичар Пласкан истакао је на својој радњи крај словеначког натписа и натпис ћириловим словима. То је Нјемце толико узбунило, да је њемачки лист „Deutsche Wacht“ позвао власт, да овој погубелји стане на пут, јер гледа на овај напис као на пансловенску пропаганду.

Суви зулуми у Херцеговини

— нарочити извјештај —

Билеће, 26. априла

Чим су нека наша браћа ускочила у Црну Гору с намјером, да се под Господаревим барјаком раме уз раме с браћом Црногорцима боре за ослобођење своје домовине, одмах су аустриске власти почеле чинити притисак на народ и одређивати глобе за свакога појединца који је ускочио. Глобе нијесу одређене према имовном стању, него према угледу, како је ко у народу уживао и како је према коме општински кнез био расположен, јер је котарски предстојник при одређивању глоба за свакога појединца питао кнезове колико кога треба глобити. У овоме су се кнезови показали бољи Аустријанци него котарски предстојник. У томе су се особито одликовали Јово Анђелић из Дубочана, Симо Мирковић из Баљака, Илија Уљаревић из Врбнице и Ристо Мишељић, поткнез из Мируша.

Био сам очевидац, када предстојник Штрасман питао Јова Анђелића: „Је ли доста, кнеже, да глобимо Тривка Нинковића, бившег барјактара 400. кр., што му је син побјегао“, и када му Анђелић одговори: „Мало му је господине 1000 кр.“ Ово је онај Јово, који је са сестром очина рођенога брата погријешо, те да га народ не прогони између себе прилијепио се влади и све што може један непоштен човјек учинити против свога народа, он је учинио. Те је најпослије и кнезом постао. Кнез Јова у овоме издајничком раду потпомаже његова породица, с малим изузетком, а особито познати Ђоко Јевтов Анђелић, Стеван Стојанов Анђелић из Г. Врбна и Новица Стојанов Анђелић из Дубочана. Први од ове тројице издао је прије неколико година влади Лаза Мишељића из Мируша, због кријумчарења волова из Црне Горе, који је на тајанствен начин кроз два три дана скончао у билећској тавници; други је послје анексије Босне и Херцеговине молио владу, да му даде неколико пандура, да убија Црногорце по граници, а трећи је у свему с њима у заједници. Ова су тројица са кнезом Јовом били главни покретачи састанка брагаста Анђелића у кући кнеза Јова 4. фебруара, на коме су се завјерили, да влади пријаве Леонтија Нинковића и да га представе као велеиздајника, што су и учинили, али им Леонтије прије умаче.

Поткнез Ристо Мишељић, кога је послје Драгова прелаза предстојник кнезом именован, сам је диктирао предстојнику, да Драга глоби 1000 кр., што је предстојник и учинио и Мишељића са 100 кр. обдарио, као и Анђелића од глобе Нинковића.

Кнез Мирковић постао је несносан. Јавно се издире на Балчане, пријегећи им да ће их он глобљавати по својој вољи, без питања предстојника, у чему и успијева. Тако исто поступа кнез Илија У-

љаревић. Овај је при запљени хајвана Бабића сам вршио избор говорећи: „Ова ваља продати, а ова не ваља!“

Када је неки дан један сељак у Билећу рекао Јову Анђелићу, да му није поштедно што тако ради, одговорио му је овако: „Ја ћу овако радити, а теби ако је криво тужи ме... на Цетиње, па нека ти поможе“. У овоме издајничком раду билећским кнежевима потпуно су солидарни и гатачки кнезови, као: Богдан Тепавчевић, Радоје Лажетић, Симо Слијепчевић, Петар Гргур, Новица Шкиљо и др.

Народ све ове зулуме од своје издајничке браће мирно и достојанствено подноси и с поносом дава одређене глобе јер је увјерен, да су наша браћа са својим прелазом тамо учинила оно, што је сваки поштени Србин дужан учинити за своју домовину. Због тога су све емигрантске породице веселе и задовољне, там више, што су тврдо увјерене, да ће српска идеја побједити и да ће доћи час, када ће народ српски овим издајницима изрећи заслужену осуду.

Оволико за сада, а шта буде даље јавићу.

Пантиша Трпић.

Поглед по свијету

Пад барона Буријана

Као што из Беча јављају пад министра Буријана је извјешан. Он је требао још прошле године, да буде утклоњен, али је остао због политичких прилика у Турској. Ко ће га замјенити, не зна се.

Италија и Аустрија

Грозничаво оружање Италије у бечким политичким круговима сматра се да је наперено противу Аустрије, те се држи, да ће ове двије савезнице у врло кратком времену своје рачуне да расправљају оружаном руком, што Енглеска нарочито распаљује.

Русија и Њемачка

Француски листови доносе из Петрограда овај телеграм: „Дипломатски кругови увјеравају, да све интриге, које реакционари противу Столипина воде, потику од њемачке дипломатије, јер она држи Столипина као представника антигерманске политике и боји се да му не испадне за руком да Русију са свијем од Њемачке одвоји. Све те интриге до сада нијесу успјеха имале, јер већина Думе Столипина подупире. Добро обавијештени кругови тврде, да које тих интрига настоје цара Вилхелма привољити на пут у Петроград, како би му пошло за руком да се одржи њемачки утицај.“

Католици покрштавају Муслимане

Чапљина, 24. априла.

Као Херцеговац, Србин муслиманске вјере, истину и поштење нашљедио сам од мојих дједова и ово највише благо, овај аманет и ја уздржајем.

Али жалн Боже прилике су у мојој домовини, Херцег-Босни, под управом аустриском, под оном државом, која у фанатизму римокатоличког свештенства плива, такве да од поштења ни помена нема.

Ми Босанци и Херцеговци за зебњом у срцу гледамо у своју будућност, јер ми Срби, а особито Муслимани, немамо довољно гаранције за нашу вјеру, јер заклетн непријатељ ислама и Српства, познати надбискуп Јосип Штадлер, тај тајни савјетник аустриског цара, знаде толико

пута, да које муслиманско малодобно дијете од родитеља отргне и преведе у крило католичке „једино“, како они рекну, „спасавајуће вјере“, па све притужбе муслиманских депутација остале су безуспјешне, јер лоду и тој бискупској крађи није могла, односно није хтјела власт стати на пут.

Сигурно је пресвијетлом загрозио проклетством сваки Муслиман и сада осјећа баш у своме срцу, а осјећаће док буде жив, због насилничког покрштења малодобне дјеце Сале Сиврића из Коњица. То покрштење извело се на најбезобзирнији начин, произведен колико по католичком свештенству толико и по самој власти и то ево на какав начин.

Сала Сиврића удова су двоје мушке дјеце била је без ичега, те предала молбу земаљској влади у Сарајево, да би јој удјелила новчану помоћ.

Послије три мјесеца једне вечери око по ноћи дође оружничка патрола, те несретној Сали саопшти, да ушљед наредбе земаљске владе имаде одмах с њима поћи у Сарајево и примити одређену помоћ, и то да са собом поведе своју дјецу.

Несретница, мислећи, да јој се говори истина, спреми се, те из Коњица жељезницом пође у Сарајево. Оружници, ти чувари правде и закона, мјесто, да су одвели несретну жену као што су јој рекли на земаљску владу, они је су обадвије дјеце изведоше ноћу код надбискупа Штадлера.

Коњачки Муслимани, сазнавши за случај, упуте једну одабрану депутацију под водством мостарског муфтије Али-еф. Ђабића у Сарајево и протестира, ради незаконитог покрштења тражећи од власти, да на темељу постојећих закона жену и дјецу пронађе.

Премегаџином код тога бискупа, тога царског тајног савјетника, би жена нађена а малодобној дјечи нигдје краја.

Бискуп Штадлер, тај римокатолички свештеник, растави за увијек матер од својих синова, од своје двије златне јабуке.

Сала би повраћена у Коњиц гдје се је удала за једног Муслимана, али мислећи на своју на увијек изгубљену дјецу пољудила је.

О варварству, које се чини у Босни и Херцеговини према Србима православне и муслиманске вјере, особито у овај час, ипак ћу проговорити у идућем броју.

Јашар Капетановић.

Дневне новости

Вратили се. Њ. Кр. В. Књаз Господар и Њих. Вис. Књаз Петар и Књагињица Ксенија вратили су се са пута из иностранства и јуче су приспјели на Ријеку.

Били на Ријечи. Предсједник министарског савјета г. др. Л. Томановић, министар спољних послова и г. бригадир Митар Мартиновић, министар војни, били су јуче по подне на Ријечи да поздраве Њ. Кр. В. Књаза Господара при повратку у земљу.

Отпутовао. Овдашњи руски војни аташе пуковник г. Потапов, отпутовао је јуче на краће одсуство у Русију.

да је била позна поћ. На крсту могах прочитати:

Овдје се оджара Жан Оливан, која премину у педесет првој години свога живота. Он вољаше своје, би поштен и добар, и умрије мирно од Бога.

Сада жртваци поче читати натпис на својој гробу. Затим подиже један камен с пута, један мали оштар камен и поче да теше натпис. Он га обрса потпуно, лјавано, гледајући својим шупљим очима мјесто, на коме је мало час натпис био урезан: и крајем кости која му бјеше видје, написа свијетлим словима, као оне диније, које се повлаче по зидовима крајем једног палидрвца:

«Овдје се одмара Жан Оливан, преминуо је у педесет првој години старости. Својим аостављањем убрзао је смрт свога оца, кога је жељо насилједити; мучно је своју жену, кињиво је дјецу своју, варао своје сусједи, крао је кад је вод могао и умро је биједнички».

Кад је довршио писање, жртваци пешичач стаде разгледати своје дјело. Кад се ја окренух, примјетих, да су сви гробови отворени, да су сви лешевци изашли, да су сви избрисали лажн које су њихови робаци на надгробним лм каменима исписала, да би ставили истину. И ја видјех, да су сви би-

Неистините вијести. Неки загревачки листови добили су из Биограда вијест, да наша влада намјерава у Биограду отворити своје дипломатске заступство и у истоме за свога заступника поставити г.

Л. Мијушковића, пред. Држ. Савјета у пензији, или г. Д. Греговића, нашега дипл. заступника у Цариграду, у коме би случају г. Мијушковић био послан у Цариград као изванредни посланик и опуномоћени министар. Како смо се извијестили на надлежном мјесту, горње су вијести потпуно неистините. Оне су произвољна комбинација без икаква основа.

Нова школа. Данашњи „Глас Црногорца“ објављује уредбу школе за финансиске и административне чиновнике, која ће у најкраћем времену бити отворена. За директора школе постављен је г. Милоје Ж. Јовановић, начелник министарства финансија и наставник ове школе, а за наставника школе примили су се пуном готовошћу највиши чиновници и најјачи људи у својој струци. Наставници су: г. г. Марко Ђукановић, предсједник Државног Савјета, д-р Секула Дрљевић, министар правде, Лабуд Гојнић, предсједник и Љубо Бакић члан, В. Суда, Мило Дожић, члан Држ. Савјета, Ф. Јерговић, заступник предсједника Глав. Контроле и Мишо Вакети, наставник гимназије. Поздрављајући ову корисну установу, желимо јој срећан почетак, а у идућем броју проговоримо о овој школи нарочито.

Цетињска Читаоница. Чланови Цетињске Читаонице држаће сјутра, у недјељу, у 10 часова прије подне у читаоничкој сали главну друштвену скупштину. Како ће ова скупштина бити пуноважна ма колики број чланова био, то би чланови требали у што већем броју да дођу и да својим присуством олакшају рад скупштине.

Стање усјева. Према извјештајима из унутрашњости, стање усјева је у цијелој земљи у главном врло добро. Пошљедње кише, којима је претходила дуга суша, благотворно је дјеловала на усјева. Воће је врло добро; нарочито виногради. Једино се може предвидјети да шљиве неће бити обилне плодом као прошле године, док виногради, досадањим напретком, обећавају одличан принос.

Животне намирнице. Цетиње не стоји сјајно у погледу животних намирница. Нарочито се не може похвалити цијенама. То, у главном, потиче од туда, што су надлежни на то слабу или недовољну пажњу

ли делати својих ближњих, мржљивци, непоштени лицемери, лажови, варалице, клеветници, завидљивци, да су крали, варали, вршили сва срамна дјела, сва дјела гнусна, — ти добри оцеви, те вјерне супруге, ти одани синови, те младе невинне дјевојке, ти поштена трговци, ти људи и те жене за које се казало — беспријекорни.

Сва они писаху једновремено, на прагу њиховог вјечног станишта, свирену, страшну и свету истину, коју нико свијет не зна или неће да је зна овдје на земљи.

Помислих, да је и она такође морала написати истину на своје гробу. И без страха сада, грчећи посред жртвачких сандука полуотворених, посред костура, идох к њој, сигуран да ћу је одмах наћи.

Познах је из далека, не видјевши лице увијено покровом.

А на крсту мермерном, гдје мало час бихах прочитао:

«Она вољаше, би вољена и умрије» примјетих:

«Изявши једног дана да превари свога љубезника, озебе по киши и умрије»...

Изгледа да су ме ошесвјесла при осветку дана подигли с једног гроба.



поклаљали. Као похвалну појаву сада имамо истаћи настојавање наше општине, да се цијена месо снизи. Тако ћеме од сада месо добити по много нижој цијени но до сада. Добро би било, да се пође у томе правцу и са осталим животним намирницама.

Вријеме. Послије великих киша и студени, која је завладала због снијега, који је у околини пао, вријеме се прољепшало, те су настали лијепа и топли прољетни дани.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Умоболан дјечко на шинама. Јављају из Сегедина, да је на жељезничким шинама између Сафмаза и Дорожме у понедељак у вече, прије доласка воза из Темишвара, један жељезнички стражар чуо неку дреку. Одмах узме лампу и пође тамо, одакле је плач чуо и нађе недалеко од стражаре једног дванаестогодишњег дјечка, увијеног у крпама, који је од кише и зиме дрхтао. Озеблог дјечка поведе у стражарницу и да му да се поткријени. Затим га ослови но дјечко ништа не одговори, него се баца на земљу и почне јакати. Кад је стражар то видјео, јави полицији у Сегедин на шта је наишао и она дође и дјечка са собом поведе, те се у полицији испостави да је дјечко умоболан. Сумња се, да суга његови родитељи на шине изложили, да би се од њега спасли. — За немилостивим родитељима трага полиција.

Удаљеност сунца. Од земље до сунца има 148 милијуна километара. Кад би човек изумио справу, која се креће брзином једнога километра у секунду, то би провео на том путу 26 година. Брзина свјетлости износи 280.000 км. у секунди и треба више од 8 минута да стигне са сунца на земљу. Па кад би човек случајно и могао одлетјети до сунца, шта би тамо видјео? Огњени океан и ништа више. И тај огњан претворио би човека у пару и дим далеко прије, но што би човек стигао на сунце.

Исељавање из Бачке. Исељавање из Бачке расте из дана у дан, ма да је бачка жупанија једна од најплоднијих жупанија. У току прошлог мјесеца исељило се из Бачке 344 лица. Од ових је 256 отишло у Америку, 36 у Њемачку, 32 у Србију, 8 у Румунију, 1 у Азију и 1 у Француску.

Несрећа у свијету

Изгорела жена у Загребу. У Загребу је ових дана изгорјела соборица Ева Клокочар у тренутку када је хтјела на пећи да грије терпентин. Њеном непажњом пламен је дохватио терпентин, који је експлодирао и пламен захватио Еву тако, да је била сва у пламену и у највећим боловима преминула.

Убиство у Марсиљу. Јерменак Цезар Тасо убио је у Марсиљу шездесетогодишњу старицу Луцину Елијас Омер, која му је била дала 950 долара, да јој претвори у франке. Цезар је новац потрошио и како није могао Луцини да врати новац, дошло је међу њима до свађе, када је Цезар дохватио и удавио. Да би убиство прикрио, тијело удављене исекао је и оставио у једну скрињу у свом стану у намери да га гдје склопи. Како је њеш убијене стао заударати, сусједи су осјетили непријатни мирис и полиција је извршила премјетачину, када је њеш убијене пронашла. Цезар је кривицу признао.

Жртва новог Аврама. Неки сељак из околине Астрахана пошао је са женом и двогодишњим синчићем у шуму. Када се колима враћао, коњ од једном застале и уплашено се стаде трзати. Но њихово запрепаштење опазише курјаци, који бјесно урлаху и бјесомучно налјетаху на коња. Како сељак није имао оружја, они бијаху изгубљени, те сељанка дође на мисао да предложи мужу, да би најбоље било да дијете баце курјацима и да се тако спасу. Сељак је премишљао, али је жена, престрашена, наваљивала: „Пропашћемо сви. Изјешће нас. Ми смо и онако млади, па ћемо имати дјецце.“ И сељак не имаде гдје, но дохвати дијете и баца га из кола, али курјаци не налеђеше на дијете, него се обореше на кола. За тренут ока курјаци бијаху у колима, дограбише сељака и одвукоше га из кола. Сељанка бијаше пала у несвијест, а коњ се даде у дивљи трк. Кад су кола стигла у село, сељанка исприча све, те се наоружани сељаци кренуше на лице мјеста, гдје нађоше само кости од сељака, кога бијаху курјаци растргли. Дијете нађоше на лишћу у слатком сну.

Књижевност

Издања Књижевне Задруге. Занаредна редовна издања Српске Књижевне Задруге изабрана су шеснаест дјела, од којих ће седам бити за идуће XVIII коло, а остала за даља. Та су дјела:

Пјесме Војислава Ј. Илића. У ову другу, завршну књигу, која ће изнијети од прилике колико и прва, ући ће од крајних пјесма оне више хумористичне, пригодне, па већи сјеровни и драмске сјене: *Дух, Дарови неба, Милева, Амор на селу, Рибар, Алхимичар, Колок, Усамљени гробови, Пјесник, Периклова смрт, Питуја, Аргоуте на Лемну*, и, у додатку, пјесме из позоришних комада „Доктор Окс“ и „Мраморна Срца“.

Пјесме Милорада Ј. Митровића, у избору, којим ће се, поред оних пјесма из збирака, балада и романа из *Књиге о љубави*, патриоских из *Призорних Пјесма*, ван њих штампаних по књижевним листовима, обухватити и неке до сад нештампане, из заоставшине пјесникове. Како је управа задругина предузела да уза низ издања новије приповјетке српске почне такву серију и за новије пјесништво наше, то, послје поезије Војислава Илића и Јована Дучића, прво пада ред на лијепе и нежне стихове Митровићеве. Митровић је не само по времену него и по тежњама својим у поезији, по настојању да пјесмама својим даде што отмијенији, уметничку форму — најближи Војиславу. И он је пјесник уметник, који је доста допринео у савршавању пјесничког језика код нас, трубадур љубави и слободе, смјелих мисли и ријечи.

Пауци, роман Ива Ђишча. Овај млади приповједач добро је познат већ, поред осталог и по збирци приповједача *Са острва*, у којима је живот на Приморју нашем оцјевао онако топло и искрено. Ђишчице је, са Борисавом Станковићем, главни представник и носилац данашње уметничке приповјетке српске. Овај му је роман најзначајнији рад до данас. У њему се оживљава неодољива инстинктивна љубав приморског сељака према груди мршаве земље, коју мора да ради с крвавим напором и жртвама. Али их јој он не жали, јер му је живот у њима, те приноси најзад и највећу, себе сама, живот и слободу своју, убијајући трговца зеленаша који га научио вјешто запллио, те хоће живот да му исекише, хоће да га очува од земље, хранитељке. Роман је и иначе ретка појава у литератури нашој, нарочито овакав, социјалан, у коме, поред сељаштва, имате напикану и интелегенцију, трговца, жупника, чиновника, у истинским односима својим, са истинским, нескривеним, неидеалистичним побудама у радњи те је, и по томе већ, дужиоет Српске Књижевне Задруге да припомогне развитку његову, нарочито кад се прича овако у мјетнички, искрено и слободно.

Из мога краја, приповјетка Борисава Станковића. У збирку би ушле ове приповјетке и слике: *Јовна, Наза, Чок, Стојан, Чуљба, Кријумчар, Поремећен дан, Баба Стана, Тетка Злата, Стари Василије, Мој земљак*, које су већином штампане, већином послје развијених збирка а уз њих би, као епизод, дошла још једна, нова. Станковић је у приповједној литератури нашој најбољи познавалац људског срца и мисли, послје Ј. Лазаревића, познат, највише по драмској пјесми *Коштани*, као пјесник севдаха и бола за животом. У овим приповјеткама јавља се он као тумач и друкчијих тежња у животу. Има у њима личности криминалошких, али Станковић их, оним финим и тачним запажањем карактеристичних ситуација и снажним, погођеним изразом, умије да оправда и представи као људе, обичне. Он их, истина, не би тако могао одбранити пред правдом хладних параграфа, али толико с поузданијим успјехом пред правдом срцаца, која умињу и хоће да погледају и у се.

Новеле Милутина М. Ускоковића. У збирку би ушле ове новеле: *Живот и дјела Данила Перишића, Лакване цијеле, Отац и син, Три фотографије, Прве слутње, Под арњевима, Мали, Крај романа*. Ускоковић ради на нашој књижевности има шест-седам година и до сада је објавио двије књиге својих цртица и успио је да заузме пристојно мјесто међу младим писцима. Он је несумњиво један од оних на којима остаје српска приповјетка. У овој збирци Ускоковић показује стваран напредак, према ранијим двијема збиркама. Док се раније ограничавао на краће радове, цртице, више утичке и стилску парчад, овдје се са успјехом огледао на приповједци, показујући способност да нађе занимљиве предмете, да их добро изведе и да их увјек каже књижевним језиком. Неколико од тих приповједка, као „Мали“, „Крај романа“, „Под арњевима“, „Живот и дјела Данила Перишића“ иду у најбоље приповјетке што

су пошљедње три-четири године јавиле у српској књижевности. У низу новијих приповједача, чије је збирке Задруга до сад штампала, дошао је сад, послје Кочића, ред на Ускоковића.

Књига Милана Ђ. Милићевића. У њу ће се одабрати из појединих дјела његових и збирка састави више приповједног, забавног карактера, и то: *Божана, Квара, На караули, Село водољавно, Један судњи дан, Исмо о Дубровнику*, (из књиге: Село Злоселица и учитељ Мишљивој), једно *Њутничко исмо из Србије* (о Тимоку), из *Хајдука и Јована Ђака*. У предговору ове спомен-књиге Милићевићеве изложиће се живот и рад његов, научни и белетристични.

Вјечити младожења, роман Јакова Игњатовића. То је најбољи друштвени роман Игњатовићев, а готово и у литератури нашој до сад. У њему Игњатовић најјасније представља онај пријелом, који се вршио у животу његове Сент-Андреје; ону кризу кроз коју је пролазило цијело тадашње српско грађанско друштво; онај судар двије генерације: мукотрпних, тврдох оцева који теку и разнежене, меке дјецце која расипа — те ће остати као добро израђен и карактеристичан документ за интимну историју српскога народа у Угарској. У овом се роману Игњатовић најбоље испољава добрим особинама својим, израженим, доста слабије, и у *Милану Неранџићу*, роману који му је задруга издала.

Драматски сциси Јована Ст. Појовића. У ову књигу ушле би до сад нештампане комедије Поповићеве: *Родољубци, Пријевара за љубавара, Волишебни магарца*. Поповић није старији писац, чије списе С. К. Задруга издаје само из неких археолошко-филолошких обзира, већ и стога што вједре комедије његове имају, поред других значаја као добро погођене друштвене слике свога времена, и праве књижевне вриједности. Оне не само не застарјевају него стално одржавају интересовање за се, као успјели покушаји народног репортара. *Родољубци* су му једна од најјачих друштвених комедија из узаврелих дана Мађарске Буне, и не би било ни без актуелне вриједности и у данашњим приликама; остале двије су пријатне сјене, рађене по мотивима, познатим и у нашим народним шалима вим причама.

Књижевне студије Љубомира Недића. То би била трећа књига, у коју би ушле ове Недићеве студије, нештампане у досадашњим збиркама и нађене у заоставштини његовој: *о Стјепану Митрову Љубиши, о Светиславу Вуловићу, о Лазу К. Лазаревићу, о Јанку М. Веселиновићу, о Вертеру Гетову, о васиштању у књи.* *Предлог како да се јошмогне сиромашној књижевности нашој.* Овом се књигом у издањима Задругиним почела серија критичких литерарних студија, тако потребних за напредак књижевности наше. Љубомир Недић има у развитку књижевне критике наше нарочитог значаја као творац уметничке критике осјећаја, искрене и смјеле, и чисто литерарног стила, белетристике о белетристици. О пријеводима проговоримо доцније.

Најновије вијести

Столипинова демисија. Као што јављају из Петрограда, цар није хтио да уважи демисију Столипинову, него је изразито своју жељу да Столипин и даље остане на свом мјесту.

Начелник Њујорка. Некадањи предсједник С. Американских Држава, Рузвелт, кандидован је за начелника Њујорка.

Састанак у Сарајеву. Вечерас ће се састати у Сарајеву на заједнички састанак чланови одбора српске народне организације и муслиманске заједнице ради будућег уставног уређења Босне и Херцеговине.

Антимилитаристе у Чешкој. Представници чешких народних социјал-демократских организација, које су распуштене, хтјели су да држе састанак у Панграцу код Прага. Сазнав за то, полиција их је опколила састанак им забрањила и сазиваче затворила. Противу свију поведених је истрага.

Криза у Угарској. Још није ријешена криза у Угарској, а конференције које је ћесар имао са угарским политичарима обустављене су због повратка ћесарове у Беч, гдје је отишао да дочека немачког цара. Савјетовања о ријешењу кризе наставиће се у Бечу.

† Григорје Живковић. Српски митрополит зворничко-тузлански Григорје Живковић преминуо је у петак у Меминску, у Хрватској, код свога сина јединаца, гдје је дошао ради опорављења, јер га је ранија била ударила капла. Митрополит Григорје, иначе Никола, родио се 6. децембра 1839. године у Меминској. Он је из свештеничке куће. Основну и немачку школу свршио је у Дубици,

средњу у Петрини, гимназију у Загребу, а богословију у Карловцима 1860. год. Пошто се оженио, он се заћаконио, те је био капелан ону у Дубици, по свом рукоположењу. У исто је вријеме био и учитељ основне школе. Послије годину дана премјештен је у Црквени Бок, а 1863. године положио је катихетски испит и те исте године постао је катихета велике реалке у Раковцу. У Бечу је 1871. год. положио испит за наставника српског језика.

Пошто је неко вријеме био члан кон-систорије и постао протојереј, 1893. стављен је у пензију. Тада је примио монашки чин, те је постао управник манастира Гомирја. У Босну је пријешао 1897. год. као члан консисторије, те је произведен ту и за архимандрита, послје чега га је Синод изабрао за митрополита зворничко-тузланског, за кога је посвећен 27. јула 1907. г. Радио је на књижевности особито црквеној.

Митрополита Григорја хвале као валаана свештеника и учитеља, а приљевна и племенита човјека. Послије смрти оставио је добротворна завјештења.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —

— Од 1. маја —

Смртне пресуде у Цариграду

Цариград. Ратни суд донио је јуче 25 смртних пресуда, над војницима који су убијали официре; над официрима и хоџама, који су подстицали на преврат од 1. априла; и над оним морнарима, који су убили заповједника оклопњаче „Асари-Тешик“.

Цариград. Султан је потврдио смртне казне, које је изрекао ратни суд. —

Јутрос су шеснајесторица објешени. —

Цариград. Још су осморица објешени. Дакле укупни број 24. —

Штрајк поштара у Паризу

Париз. Скуп поштара објавио је штрајк. — Издата је наредба, да се штрајкачи замијене војницима. До сада се служба врши редовно. Поштарска одљења опкољена су војском. —

Састанак владара

Бриндизи. Италијански суверени стигли су јутрос овамо. Јахта „Хохенцолерн“, са њемачким царским паром стигла је у 10.30 сати прије подне.

Бриндизи. Јутрос је био састанак њемачког и италијанског пара. који су измијенили посјете. На јахти „Виктор Емануил“ био је ручак, на коме су измијењене здравиче. — Јахта „Хохенцолерн“ оставила је залив око 6 сати навече, а краљевски пар италијански повратио се у Рим.

Њемачки цар у Пуљу

Пуљ. Јахта „Хохенцолерн“, са њемачким царским паром стигла је у подне, поздрављена топовском палбом са ратних бродова и тврђава. — На јахти су отишли да поздраве Величанства, надвојводкиња Марија Јозефа, са командантом марине, гувернером и осталим вишим званичницима. —

Послије подне био је на „Хохенцолерну“ дине на су за тим Величанства отишла на јахту „Фантазија“ да учине посјету надвојводкињи, гдје су послужени чајем, а у 4.45 сати по подне отпутовали су.

Турско-бугарски споразум

Цариград. Парламент је одобрио са 120 против 34 гласа протокол о споразуму турско-бугарском.

Њемачки цар у Бечу

Беч. Њемачка Величанства стигла су у 10 сати изјутра, дочекана на станици од ћесара Франца Јосифа, надвојводкиња, власти и почасне чете са музиком, која је интонирала њемачку химну. Састанак двају царева био је срдачан. — Величанства су се одвезла у Хофбург одушевљено акламирају од народа.